

NIEUWSBRIEF

Gaat de Nieuwsbrief verdwijnen?

nummer 84

december 2013

Geopend:
dinsdag tot en met
vrijdag en de
eerste zaterdag
van de maand van
12.00-16.00 uur

MAX EUWE CENTRUM

Max Euweplein 30A · 1017 MB Amsterdam
020-625 7017 euwemec@xs4all.nl www.maxeuwe.nl

BESTUUR

E. Smaling, voorzitter
C. Visser, vice-voorzitter
F. Jacobs, secretaris
A. Riemens, penningmeester
J. van den Berg, algemeen lid
D. Brouwer, algemeen lid
P. Reeskamp, algemeen lid
M. Stam, algemeen lid

Algemeen adviseur: H. Ree
Adviseur topschaak: J. Timman
Adviseur public relations: H. Böhm
Adviseur wetenschap: H. van den Herik

MEDEWERKERS

Bibliothecaris: E. Straat
Conservator: L. Zevedei
Donateuradministrateur: R. Nep
Eindredactie nieuwsbrief: G. Visser
Financieel administrateur: A. Bezemer
Foto's: medewerkers MEC, archief MEC,
R. Olthoff, G. Visser
Manager en redacteur nieuwsbrief: E. Sibbing
Vrijwilligers: W. Colenbrander, R. Freer,
R. Hillebrandt, C. Koster, R. Kotmans en
C. ten Woude
Webmaster: B. van den Berg

VAN DE REDACTIE

We hopen dat deze Nieuwsbrief u weer veel leesplezier zal bezorgen. Ook nu hebben we diverse leuke en interessante artikelen opgenomen, veelal van historische aard. Dit keer ook een leuke (schaak-)puzzel waarmee er prijzen zijn te winnen.

Sinds 1987 zijn er 84 Nieuwsbrieven verschenen

Minder plezierig is de financiële situatie van het MEC, waarover voorzitter Eric Smaling op pagina 4 schrijft. Mogelijk zullen we genoodzaakt zijn om minder Nieuwsbrieven te gaan uitgeven of over te stappen op een digitale Nieuwsbrief.

Als redactie hopen we echter dat de Nieuwsbrief zal blijven bestaan.

Veel leesplezier!

IN MEMORIAM KÄTY VAN DER MIJE-NICOLAU (1940-2013)

Een bijdrage van Hans Ree

Käty van der Mije-Nicolau was geboren in Boekarest en stierf vorige week maandag in Haarlem. Ze was de beste schaakster van Roemenië, waar ze zes keer landskampioen werd. In die tijd – ze heette toen Alexandra Nicolau – was ze een van de sterkste speelsters buiten de Sovjet-Unie. In 1974 week ze uit naar Nederland, waar ze vijf keer kampioen zou worden.

Ik schaakte eens in de twee weken met haar, eerst bij mij thuis en later, toen ze de hoge trappen niet meer op kon, in een café bij mij in de buurt. Soms kwam Genna Sosonko langs en hij zei dan dingen als: „Nee, ik heb geen kritiek; ik ben vol bewondering.” Je zag dat hij zijn lachen moeilijk kon houden, en inderdaad, we speelden heel wat slechter dan vroeger, maar we hadden plezier in ons spel.

Ik schaakte graag met haar door haar agressieve stijl, die bijna altijd tot scherpe partijen leidde, maar het ging niet alleen om schaken, maar ook om praten, over het schaaknieuws, over kunst en literatuur en over politiek, waarover we het zelden eens waren, wat niet gaf. We deden allebei of de schaakpartijen het belangrijkste waren, maar misschien was dat niet waar.

Käty gaf graag cadeaus, en een mooie collectie in mijn huis van fijnzinnige Chinese vaasjes getuigt er van. Ze gaf graag, maar iets ontvangen van een ander, daar was ze slecht in. Zelfs een simpel verzoek om een tijdschrift af te geven bij het Max Euwe Centrum, vijf minuten lopen bij mij vandaan, verpakte ze in duizend verontschuldigheden, alsof ze me met een loodzware last opzadelde.

Soms praatten we over de dood, als Käty zei dat haar leven, dat nooit gemakkelijk was geweest, te zwaar was geworden. Haar ademen werd steeds nijpender en op de dag van haar dood zei ze dat ze nog maar 39 kilo woog.

Ik begreep haar goed, maar ik zei dan dat ze niet alleen voor zichzelf leefde, maar ook voor haar familie, vrienden, voor mij. Daar lachte ze dan om. Die anderen redden zich wel zonder mij, zei ze. Een keer vertelde ik over iemand die bij een kaartspel een zo schitterende hand kreeg gedeeld, dat hij bulderend lachte en ter plekke op zijn stoel stierf. „Wat een prachtige dood”, zei Käty. Ik zei: „Als je er zo over denkt, wil jij misschien sterven terwijl je mij mat geeft?” Ze lachte en zei: „Dat zou niet slecht zijn.”

Je bent schaker en je blijft competitief, dus ik zei: „Pas maar op wie er straks mat gaat”, en we speelden weer een nieuwe partij.

Een plotselinge dood door hartstilstand; ik weet dat Käty, als het haar van tevoren was verteld, er vrede mee zou hebben. Maar ik vind het moeilijk om te zeggen dat ik dat ook heb, want daarvoor zal ik haar te veel missen.

Deze in memoriam stond op zaterdag 25 oktober in de NRC.

*Käty als toeschouwer
op ons Pleinfestival*

Een bijdrage van Eric Smaling, voorzitter van het MEC

Dierbare lezers,

Het Max Euwe Centrum kent, net zoals de meeste andere verenigingen en bedrijven, vette en magere jaren. Sinds de crisis de wereld op de proef stelt zijn de jaren mager, al heeft de één daar meer last van dan de ander. Het Max Euwe Centrum is nu ook op het punt aangekomen dat schraalhans keukenmeester dreigt te worden. In 2012 leek dat al het geval te zijn, maar werden we verblijd met meer donaties dan aanvankelijk verwacht en haalden we relatief veel inkomsten binnen uit de verkoop van boeken. In 2013 lijkt het er niet op dat we dit gaan herhalen. Vandaar dat ik dit stukje, hoewel ik het graag anders zou zien, tot noodkreet moet verklaren.

Eric Smaling tijdens het pleinfestival van afgelopen zomer

In 2003 was het MEC al eens eerder in de acute problemen toen de eigenaar de huur van ons onderkomen met 300% wilde verhogen. Uiteindelijk is dat niet doorgegaan na bemoeienis van de gemeente en een handtekeningactie tijdens het Hoogoventoernooi. Later kenden

we enkele vette jaren door de sponsoring van Straet en Global Chess (beiden € 30.000 per jaar). Daarna heeft Sequoia ons enkele jaren ondersteund, maar die financiering is nu beëindigd en ondanks verwoede pogingen is het vooralsnog niet gelukt een 'hoofdsponsor' te vinden, die een bedrag in deze orde van grootte wil steken in het MEC.

We zullen 2013 dus met een verlies gaan afsluiten en voor 2014 leek het er aanvankelijk op dat we structureel € 25.000 tekort zouden komen. Aangezien we nauwelijks financiële buffers hebben, zou dit betekenen dat het MEC in 2014 de deuren zou moeten sluiten. Toch is het nog gelukt om voor 2014 het tekort enigszins binnen de perken te houden dankzij sponsoring van House Check (€6600) en het afschaffen van de vrijwilligersvergoeding (€7500). Dat laatste doen we met pijn in het hart en als we het maar even zouden kunnen terugdraaien, zullen we dat doen. Een en ander betekent dat we dus nog minimaal € 10.000 per jaar tekort komen voor een dekkende exploitatie. Een volgende besparing ligt wellicht in het alleen nog maar digitaal aanbieden van de Nieuwsbrief of deze minder frequent uit te brengen.

De sponsormogelijkheden zijn talrijk en ik wil iedereen die het MEC een warm hart toedraagt oproepen donateur te worden. Dat kan rechtstreeks, maar ook (en liever nog), door Vriend van Euwe te worden, en je daarmee voor wat langere tijd te verbinden aan het MEC, uitgaande van de wens dat we toch verder kunnen.

Tot onze vreugde ontvingen we een donatie ter waarde van het exacte verlies van 2012 door donateur en enthousiaste schaker Jelle van der Heide uit Den Haag, een schenking van de

vereniging ODI (€ 2400) na het opheffen van de vereniging en zal het toernooi van HWP Haarlem op 30 november a.s. het MEC als 'goed doel' hebben. Ik wil een ieder die vindt dat het MEC een meerwaarde heeft voor het schaken in Nederland (maar ook ver daarbuiten gezien de vele buitenlandse bezoekers) vragen het MEC te steunen om door deze lastige periode te komen.

Ondertussen beraden wij ons op de situatie en zijn wij in overleg met de gemeente Amsterdam en de KNSB, in beide gevallen op een zeer constructieve wijze. Er liggen nu concreet drie routes voor en wij zullen binnen enkele maanden moeten beslissen welke het wordt: (1) afbouwen en het gedeelte "erfgoed" (museum, boeken) elders onderbrengen, (2) ongeveer doorgaan zoals we nu doen (mits de financiering het niveau haalt zoals hierboven aangegeven), (3) een doorstart maken en de actieradius van het MEC uitbreiden waardoor er

meer activiteiten kunnen plaatsvinden buiten de regio Amsterdam en er bijvoorbeeld ook meer mogelijkheden komen om interactief bezig te zijn in het MEC zelf, waardoor het voor kinderen en jongeren ook een trekpleister zou kunnen worden. We nemen ons voor, mocht het zover komen, bij het museum NEMO in de leer te gaan.

Mocht u meer informatie willen hebben, ideeën kwijt willen, of ons anderszins de weg willen wijzen, neem dan contact op of, beter nog: kom langs en besef dat er een stukje vrij uniek cultuurgood in stand wordt gehouden in Amsterdam. Iets dat je verder in de wereld rond een wereldkampioen schaken bijna niet zult aantreffen.

Ik hoop van harte dat het MEC mag blijven rekenen op uw steun.

VRIJWILLIGERS GEVRAAGD

Het MEC kan deze financieel zware periode vooral doorkomen omdat we een groot aantal trouwe vrijwilligers hebben.

Voor de toekomst zou het wenselijk zijn als we nog een paar vrijwilligers erbij krijgen. Met name voor onze (digitale) Nieuwsbrief zoeken we ondersteuning, zoals een redacteur, een corrector, een opmaker en een eindredacteur. Ook voor de dagelijkse bezetting (van 12-16 uur) kunnen we nog enkele nieuwe krachten gebruiken.

Tenslotte hebben we plek voor een stagiaire die ons zou kunnen ondersteunen bij de registratie van de collectie. We denken dan met name aan studenten van een culturele opleiding, bijvoorbeeld de Rietveld- of Reinwardt-academie.

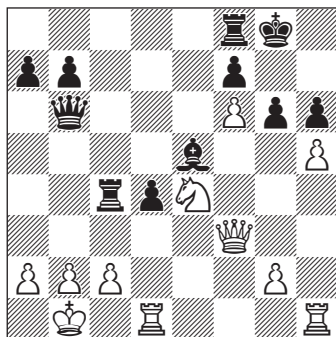
Mocht u interesse hebben of iemand kennen die op het MEC zou willen werken, mail of bel ons!

Komt u ons team versterken?

In september gaf Nederlands kampioen Dimitri Reinderman de eerste training van het seizoen. Daarna volgde trainingen van John van der Wiel en Robin van Kampen. Ook de trainingen voor clubschakers, de halfjaarlijkse boekenbeurs en de WK-match tussen Anand en Carlsen werden goed bezocht.

Een impressie van de “uitverkochte” training van John van der Wiel in het onderstaande diagram: hoe wint zwart aan zet?

John van der Wiel gaf sinds lange tijd weer een training
in het MEC

Antwoord op pagina 27.

De komende maanden staan de volgende activiteiten op het programma:

Woensdag 15 januari 4e ronde van Tata-toernooi in Amsterdam

Zaterdag 18 januari **Tata-instuif** in MEC (14.00-18.00 uur) IM Marcel Peek, FM Arno Bezemer en IM Arthur van de Oudeweetering zijn aanwezig voor commentaar

Woensdag 5 februari **Training** van grootmeester **Matthew Sadler**

Woensdag 12 maart Training van grootmeester David Smerdon

Zaterdag 5 april De halfjaarlijkse **boekenbeurs** van 11.00-14.00 uur

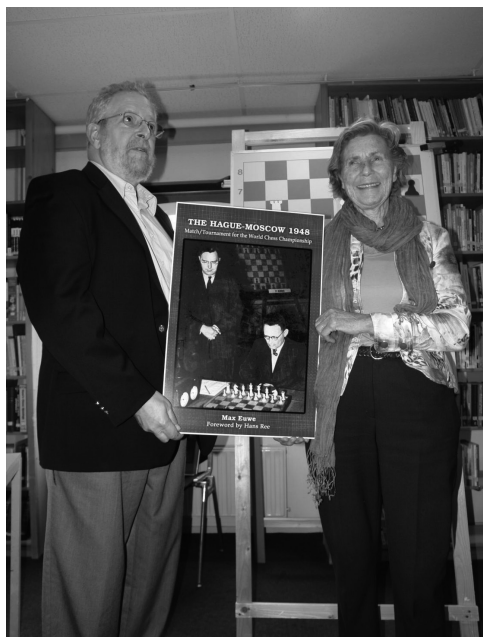
Woensdag 9 april Training van grootmeester Erwin L'Ami

Op onze website komt uitgebreidere informatie over deze activiteiten te staan.

Donderdag 19 september werden er in het propvolle MEC twee nieuwe schaakboeken gepresenteerd: *My Chess* van Hans Ree en *The Hague-Moscow 1948* van Max Euwe. Beide zijn vertalingen van eerdere Nederlandse edities en zijn in het Engels uitgegeven door Hanon Russell in samenwerking met New In Chess.

In de verhalenbundel van Ree (*Mijn schaken*, Atlas 2010) staan schaakverhalen uit het rijke schakersleven van Ree. Hoewel een deel van de verhalen over het Nederlandse schaakleven gaat, zal dat geenszins een belemmering zijn voor internationale lezers. Daar zijn de verhalen en anekdotes van Ree te leuk en interessant voor! Jan Timman schreef een voorwoord voor deze Engelstalige editie.

Het standaardwerk van Euwe over het WK-toernooi in Den Haag en Moskou is zelfs 65 jaar later nog een aanrader, maar was tot nu toe alleen in het Nederlands uitgegeven. In het voorwoord van Hans Ree komt de geschiedenis van dit toernooi en enkele later bekend geworden feiten aan bod. De analyses van Euwe bleken bijzonder goed, ondanks dat de computer (uiteeraard) de nodige verbeteringen wist te ontdekken. Al met al een klassieker

Fietje Euwe samen met Hanon Russell

(Foto: René Olthoff)

onder de toernooiboeken, nu ook beschikbaar voor een internationaal publiek. Het eerste exemplaar werd door uitgever Hanon Russell overhandigd aan Fietje Euwe, de dochter van Max.

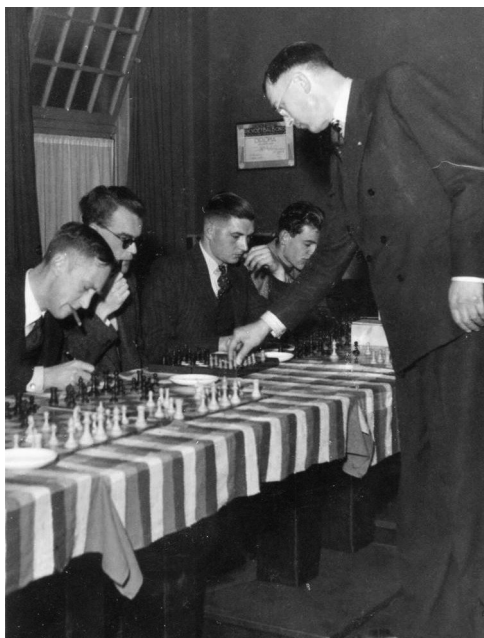
DE EUWE-AVOND

Nog regelmatig komen we bijzondere artikelen over Euwe tegen in ons archief. Het onderstaande artikel stond in *Contact*, maandblad van het Bussums Schaakgenootschap (BSG), van november 1946. Ruim 67 jaar later is het nog steeds zeer interessant om Euwe ‘aan het woord’ te horen.

Op woensdag 23 oktober (1946, red.) was Dr. Max Euwe onze gast en deze heeft leden en introducés, die in groten getale aanwezig waren,

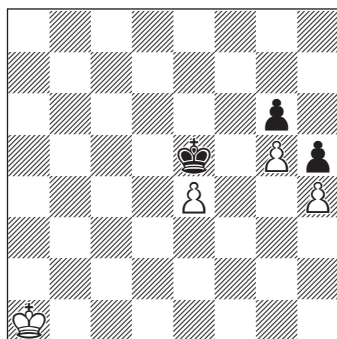
een zeer bijzondere avond bereid. Het eerste gedeelte van de avond werd besteed aan een voordracht onder de titel “Niet te geloven”. Daar hierin uitsluitend schaaktechnische aangelegenheden zouden worden behandeld, raadde Dr. Euwe de niet-schakers aan “een uurtje te gaan rondwandelen”.

Wij moeten toegeven dat die raadgeving op zijn

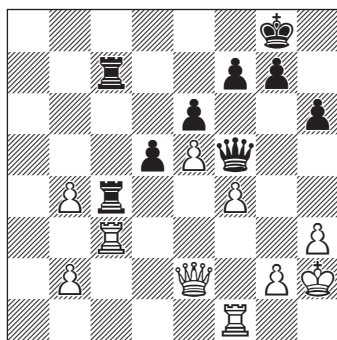
*Euwe was vier dagen later al weer actief in Oss
(foto: Bart Breijer)*

plaats was, want wat we daarna op het demonstratiebord te zien kregen, was voor de sterkere schakers zelfs verschrikkelijk ingewikkeld. Ja, men kwam eigenlijk tot de conclusie (als je 't nog niet wist!) dat schaken voor een gewoon mens te moeilijk is. Als eerste geval werd behandeld de volgende eenvoudige stelling:

Een fragment uit een partij door Botwinnik te Groningen gespeeld. Wit aan zet. Dr. Euwe vroeg: Wat doet wit op het eerste gezicht, verliezen of remise houden? De meesten antwoordden: verliezen. Zo op het oog, lijkt het uitgesloten dat wit remise kan maken, en toch is het zo. Wit speelt **1.Kb2** en wandelt met zijn koning naar f6, zodra zwart na de witte pion op e4 genomen te hebben, naar h4 gaat om ook die pion te winnen. Wit kan dan echter het veld f6 bereiken en remise is een voldongen feit. Merkwaardig dat wit hierin slagen kan, hoewel de af te leggen afstand naar f6 veel langer lijkt dan die welke de zwarte koning via e4 naar h4 moet gaan. Dr. Euwe merkte op dat men hier kan spreken van een optisch bedrog.

In het geheel werden vijf stellingen besproken. Voor dit nummer willen we ons beperken, in verband met de plaatsruimte, tot nummer 5. Het is het slot van de partij: Bernstein-Kotov, te Groningen (1946, red.). Dr. Euwe zei: "Ik weet niet of u wel eens van Kotov gehoord hebt; ik wèl" (doelend op zijn laatste partij te Groningen, die door de Rus gewonnen werd). Op een gegeven moment was de stelling aldus:

Bernstein-Kotov

Een oppervlakkige beoordeling van deze stand zal ongetwijfeld tot de conclusie leiden dat wit, ondanks de meerderheid van een pion, niet

lekker staat. Nu is Bernstein een eigenaardige speler. Hij doet vaak zetten die nog al naïef lijken en aan de zwakke kant blijken te zijn en men ontkomt ook hier niet aan die indruk (ook Kotov niet). Bernstein speelde **1.g4**, een zet die de witte koningsstelling compromitteert. Zwart antwoordt rustig met **Dg6**. Daarop volgt **2.Tfcl** waarna zwart de pion op b4 natuurlijk niet kan nemen maar in plaats daarvan speelt Kotov **Te4**. Bernstein heeft niet veel keus **3.Dd2** en zwart vervolgt met **Tb7**, waarna het lot van pion b4 bezegeld is. Kotov ziet bovendien een vrijwel onafwendbare mataanval en de koning wordt inderdaad mat gezet (maar aan de andere kant). Bernstein vervolgt met **4.Tc8+**, zwart heeft geen keus: **Kh7** en wit speelt **5.Ta8**. De bedoeling lijkt naïef: de tweede toren moet naar de 8e lijn om mat te dreigen op h8. Kotov denkt: Wanneer ik mijn dame verzet, gebeurt er niets. Het is hetzelfde liedje, Bernstein begint weer! Wat te zeggen van het volgend inderdaad schitterend slot: **Texb4** (dreigt een kleinigheid) **6.Tcc8** (dreigt ook een kleinigheid) **De4 7.Th8+ Kg6 8.f5+ exf5 9.Dxh6+ gxf6 10.Tag8** mat. Niet te geloven!

Hierna werd een kwartiertje gepauzeerd en gedurende het tweede gedeelte van de avond mocht een ieder Dr. Euwe vragen stellen, die direct of indirect iets met schaken te doen hadden. Dit gedeelte viel, als het kon, nog meer in de smaak; de buitengewoon geestige wijze waarop Dr. Euwe de vragen beantwoordde, werd vaak met applaus beloond en dikwijls klonk een hartelijk applaus, wanneer de spreker bijzonder ad rem van repliek diende. Al is er veel plaatsruimte mee gemoeid om alle vragen en antwoorden in Contact op te nemen, geloven we toch dat het voor velen een genoegen zal zijn om alles nog eens na te genieten, terwijl de weinige wegblijvers alsnog gelegenheid krijgen om te lezen wat zij gemist hebben.

Vraag: Hoe is het schaakpubliek in Rusland?

Men heeft zeer veel interesse voor het schaakspel. Het was een doodgewone zaak dat er tijdens de wedstrijd Rusland-Amerika 2000 toeschouwers, voor het merendeel deskundig, aanwezig waren. Indien de zaal meer plaatsruimte had geboden, zouden er wel 10.000 geweest zijn. Het toneel van de strijd was een schouwburg. De tien Russen en tien Amerikanen zaten op een podium, waarboven grote demonstratieborden waren aangebracht. Zo kon een ieder, rustig op zijn stoel, alles volgen. Merkwaardig is dat het publiek applaudisseert voor een goede zet; ook werd in de handen geklapt toen men meende dat Denker had opgegeven. Dat was echter te vroeg, maar was wellicht in verband met de stelling bedoeld als een zachte, harde wenk. Het rumoer was dikwijls hinderlijk, vooral als een speler in tijdnood was. Bernstein kon in Groningen ook zo te keer gaan wanneer er teveel lawaai was; overigens was hij alleen op stilte gesteld, wanneer hijzelf in moeilijkheden zat.

Vraag: Waren er in Moskou veel dames bij de wedstrijd? De verhouding was ongeveer één op acht.

Vraag: Waarom leggen de tegenwoordige schaakmeesters zoveel voorliefde aan de dag voor het Damegambiet? Men kan eigenlijk niet zeggen dat dit het geval is. Ikzelf speel dikwijls 1.e4, maar ja, daar zwart dan de keus heeft tussen vele voortzettingen behalve 1...e5 (bijvoorbeeld c6, c5, e6 of Pf6) kan de tegenstander een voortzetting kiezen waardoor hij om zo te zeggen op eigen terrein komt. Nu is het heus niet zo dat ik alle varianten van bijvoorbeeld Frans of Caro-Kann uit het hoofd ken. Weet ik zeker dat het antwoord van mijn tegenstander op de eerste zet bijvoorbeeld e6 is, dan kijk ik alles eerst goed na, en dan ben ik ook op eigen terrein. Met andere woorden: als ik zeker weet wat zwart op 1.e4 antwoordt, dan open ik met de koningspion. Anders speel ik liever 1.d4 waardoor meestal een positiepartij

ontstaat, maar ik ben ook liever op eigen terrein en zwart heeft na 1.d4 niet zoveel onbeperkte mogelijkheden.

Vraag: Wat te doen als de tegenstander in het beginstadium een van de theorie afwijkende zet doet. Hoe moet men dan in het algemeen voortzetten?

Ja, daar moet men zelf wat op verzinnen. Men kan aannemen dat een zet die niet in de openingstheorie voorkomt een zwakke zet is. Nu moet men na zo'n zet niet denken: Ha, zo met een zet ik hem mat! Maar als men sterker gaat spelen, dan kan men daar wel wat op vinden. Bij het schaken moet men tenslotte zijn eigen hoofd gebruiken en niet alleen het boekje volgen.

Dezelfde vrager gaat voort: Ja, maar zo'n zwakke zet kan mij voor de moeilijkste problemen stellen en eigenlijk is mijn tegenstander dan in het voordeel.

Hierop heb ik een goede raad. U doet af en toe zelf ook een paar zwakke zetten en dan bent u weer in het voordeel. Ik zou het stellen van vragen willen beperken tot niet te technische zaken; ik kan u in één avond het schaken wel afleren, doch het u niet leren.

Vraag: Hoe denken de Russen over Groningen?

Uitstekend; zij zijn verguld omdat alle vijf deelnemende Russen een prijs gewonnen hebben. Dit op zichzelf is geen wonder want Rusland is minstens even sterk als alle anderen tezamen. Ja, op schaakgebied!, maakt u zich niet ongerust.

Vraag: Waarom hielden de Russen zich in Groningen zo afzijdig?

Dat is niet waar. Ja, het stond in de couranten, maar er staat wel eens meer iets in de courant wat onwaar is. De enigen die zich werkelijk afzijdig hielden waren Botwinnik en ikzelf. Misschien is het mogelijk dat Botwinnik behoefte had om zich te concentreren; hij heeft er waarschijnlijk alles op gezet om het toernooi te winnen. Wat mijzelf betreft, ik was na mijn partijen steeds afwezig omdat ik met mijn familie in Paterswolde logeerde.

De Russen van Groningen 1946: (vlnr) Kotov, Botwinnik, Flohr, Smislov en Boleslavski

Vraag: Is er verband tussen wiskunde en schaakaanleg?

Die vraag is wel meer gesteld. Men overdrijft meestal in die richting. Het gaat zeker niet op om te zeggen: Schaken is niets voor mij, want op school was ik ook slecht in wiskunde. In zoverre houdt schaken geen verband met wiskunde, dat men niet met de een of andere formule een schaakpartij kan winnen. Het probleem wordt juist deze dagen behandeld in het proefschrift van de bekende schaker A.D. de Groot, getiteld: Het denkproces van den schaker. Van schaakaanleg kan men spreken wanneer men het vermogen heeft schaakervaringen op te doen en te verwerken. De een kan dat wel, de ander niet. Men zal iemand iets voorzetten en hij begrijpt het direct; een ander krijgt het tienmaal en 't ontgaat hem. Echter zal iemand met een wiskundeknobbel in zoverre in het voordeel zijn dat hij gemakkelijker kan combineren en rekenen zonder dat hij iets voor zich ziet. Mijn conclusie is dat wiskundeaanleg niets te doen heeft met schaakaanleg. Ze staan naast elkaar, maar bij het schaken is de wiskundeman in het voordeel.

Vraag: Heeft schaken opvoedkundige waarde voor de jeugd?

Ik geloof niet dat het verstandig is jonge kinderen een bord voor te zetten. Aan den andere

kant zijn er wel voordelen om vroeg te leren schaken; het boeit, het bevordert het concentratievermogen, 't geeft rust bij het denken, het verschaft bezigheid en houdt de jeugd van kattenkwaad af. Men kan dus spreken van negatief-positief. Zoals u weet is er onlangs hier te lande een Landelijke Commissie ingesteld, die de steun van onderwijskringen heeft. Het schaken op school zal bevorderd worden, niet in de vorm van lesuren, doch na schooltijd onder leiding van een onderwijzer, die schaakt. Het schaakspel heeft ongetwijfeld pedagogische waarde, doch men moet niet overdrijven.

Vraag: Hoe staat het met de schaaklessen die in Rusland gegeven worden?

Hij, die er zich voor interesseert, kan meedoen, doch er is geen plicht. Elk jaar is er een jeugdkampioen die uit circa 100.000 deelnemers voortkomt. Vanzelfsprekend wordt er in de verschillende centra met afvalstelsysteem gespeeld; na twee maanden is de jeugdkampioen bekend.

Vraag: Hebt u er een idee over hoe een meester blind speelt?

Wel een idee, doch ik ben zelf geen blindspeler. Het blindspel heeft zeker propagandistische waarde. Vele meesters hebben het in dit genre ver gebracht. Het wereldrecord van het aantal gelijktijdig gespeelde blindpartijen dreigt dezen dagen door Najdorf gebroken te worden. Het eerste probleem voor de blindspeler is: Hoe kan ik bijvoorbeeld 40 partijen uit elkaar houden.

Het systeem is, de eerste 10 partijen open ik met e4, de volgende 10 met d4. Hij kan zich natuurlijk nooit een duidelijke voorstelling maken van de in iedere partij ontstane stelling; hij ziet deze niet voor zich. Maar wel wordt het hem enigszins gemakkelijker gemaakt indien hij weet: bord 22 is, waarmee ik zo geopend heb. Bord 2 tot en met 8 zijn Franse openingen. Van bord 13 weet hij niet de stelling, maar de tegenstander speelt bijvoorbeeld Pf6-d5 en dan mede omdat deze partij uit 1.d4 is ontstaan, kan hij voor zichzelf de gehele stelling opbouwen.

Het gelijktijdig spelen van een groot aantal blindpartijen is alleen mogelijk met een zeer ver doorgevoerd systeem, waardoor de meester alle 40 partijen uit elkaar kan houden en aan het getal binden. Als u Najdorf ziet, moet u het hem zelf maar vragen.

Vraag: Is er verschil in speelsterkte van de tegenwoordige schaakmeesters en bijvoorbeeld Aljechin?

Aljechin was zeker geniaal. Tegenwoordig speelt men meer logisch. Aljechin deed vaak onlogische zetten die wel eens goed, wel eens niet goed waren. Hij zocht niet in de eerste plaats naar onlogische zetten. Hij beoogde eerder de tactiek van het scheppen van moeilijkheden voor de tegenstander. Aljechin was bovendien een meester in het combineren. Of nu de meesters minder sterk of geniaal spelen is de vraag. Botwinnik bijvoorbeeld lijkt wat zijn speltrant betreft, het meest op Aljechin.

Vraag: Kunt u iets vertellen over uw training voor de aanstaande wedstrijd om het wereldkampioenschap?

Die vraag vind ik niet aardig. Maar ik zal u antwoorden als u 't niet verder vertelt. Ten eerste moet men er voor zorgen dat men volkomen uitgerust is, door bijvoorbeeld een maand lang niets te doen, je nergens iets van aan te trekken en vooral niet 100 brieven per dag te beantwoorden. Ten tweede een goede voorbereiding in technische zin, zoals zoeken naar nieuwtjes in de openingen.

Vraag: Is er verschil in spelpeil tussen de meester van nu en die van twintig jaar geleden?

Volgens mij moet het spelpeil wel vooruit gaan. Men moet niet vergeten dat steeds meer onderzinking wordt opgedaan. Steeds meer meesters raken met verschillende mogelijkheden bekend en over 100 jaren zijn we ongetwijfeld zover dat het gehele B.S.G. alle nieuwtjes kent.

Vraag: Heeft u een vermoeden waar het wereldkampioenschap verspeeld zal worden?

Ja, een vermoeden altijd! Maar de kwestie is op het ogenblik moeilijk omdat Rusland zijn deel

opeist. De Wereldschaakbond heeft de wedstrijd aan Nederland toegewezen, maar de Russen zijn geen lid en beweren dat zij niets met de Wereldschaakbond te maken hebben. Zij hebben gezegd, als er niets verandert, komen wij niet, zodat er wel wat veranderd wordt. De Nederlandse Schaakbond heeft een telegram naar Moskou gezonden waarin gemeld wordt dat Nederland zeer getroffen is door de deelname der Russische spelers in Groningen en dat er mede akkoord wordt gegaan om de eerste helft in Rusland, de tweede helft in Nederland te verspelen. Waar dit hier zal gebeuren is nog niet bekend, misschien in Noordwijk, Leeuwarden, Hilversum of ergens anders. De organisatie is niet goedkoop; het wereldkampioenschap is duur!

Smislow, Reshevsky en Keres analyseren

Vraag: Waarom was Keres niet in Groningen?

Toevallig weet ik dat precies. Keres woont in Estland dat tot 1918 Russisch was. Van 1918 tot 1940, was het zelfstandig, maar in 1940 werd het door de Russen bezet ofwel teruggenomen. In 1941 werd het door de Duitsers bezet ofwel bevrijd, terwijl de Russen het weer in 1944 bevrijdden. In Nederland werd het je kwalijk genomen als je gedurende de bezetting niet Nederlandsch dacht, maar ik kan me indenken dat je als Est niet meer weet wat

je bent. Keres pleegde, toen zijn land door de Duitsers bezet was, anticommunistische activiteit in zijn schaakrubrieken en zo was hij dus volgens Russische begrippen een landverrader. U kent die uitdrukking? Keres werd niet in een concentratiekamp gezet en ik vind dat coulant van de Russen. Maar hij werd zonder het officieel te weten achter de coulissen disciplinair gestraft. Hij mocht gedurende één jaar niet in het buitenland spelen. Het is dus geen tragedie, behalve dat Keres liever Estlander is dan Rus. Het volgende jaar is zijn straf om en mag hij aan het wereldkampioenschap deelnemen.

Vraag: Hoe is Flohr er toe gekomen om Rus te worden?

Toen de oorlog uitbrak was Flohr in Engeland; daarna in Zweden, maar na de Duitse inval in Noorwegen voelde hij zich in Zweden niet meer veilig en stak over naar Moskou. Daar hij in Rusland vreemdeling was en geld moest verdienen, heeft hij zich waarschijnlijk om den brode laten naturaliseren. Bovendien is hij met een Russische vrouw getrouwd.

Vraag: Is naar uw mening de aandacht van de wereld door het schaakspel op Nederland gevestigd?

Door de belangrijke plaats die het schaken in Rusland inneemt, is Nederland daar bekend geworden. Nederland is volgens de Russen een satelliet van Engeland en Amerika en heeft daarvoor niet zo'n erg goede naam. Maar door het schaakcontact is de situatie toch verbeterd en zeker is onze reputatie gestegen. Ik moet zeggen dat ik vol lof ben over de gastvrijheid die mijn vrouw en ik in Rusland genoten hebben. Dat is geen propaganda. Ze hebben werkelijk alles voor je over.

Vraag: Waarom trekken de Russen zich steeds terug, wanneer zij deelneming aan een toernooi hebben toegezegd?

Dat hebt u natuurlijk weer uit de couranten. De pers was voorbarig. De Russische lezing omtrent deelname in het Engelse toernooi was: We werden uitgenodigd en ontvingen een deelnemerslijst. Nadat we deelname beloofd had-

den, werd de lijst veranderd en toen konden wij niet komen omdat er de naam van een schaak-speler op voor kwam tegen wie wij niet wensten te spelen. Het ging om de Spanjaard Pomar. Ik vind dit standpunt niet prettig, temeer daar de Russen indertijd wel tegen Aljechin wilden spelen, van wie ik haast zou zeggen, dat hij nog Spaanser was dan Franco.

Vraag: Van welke taal bedient u zich wanneer u in Rusland bent?

Ik ken zelf een beetje Russisch; als u het controleren wilt? Overigens vinden onderhandelingen steeds plaats met de hulp van een tolk.

Vraag: Zouden de oude meesters in een tegenwoordige wedstrijd niet een harde dobber hebben en waarom worden er geen openingen genoemd naar moderne meesters?

Stellig zouden de oude meesters het tegenwoordig zwaar te verantwoorden hebben. Wat betreft de namen van openingen, we hebben toch de Aljechin-verdediging, de Colle-opstelling, de Vinken-variant. Het zou niet moeilijk zijn om binnen een maand een Euwe-variant uit te vinden en als je maar genoeg reclame maakt, blijft die variant onder die naam bekend.

Vraag: Is de 14-jarige Spanjaard Pomar werkelijk een fenomeen? Is hij te vergelijken met Capablanca als wonderkind?

Zonder twijfel ja, maar het is niet te voorspellen hoe, en of hij zich verder zal ontwikkelen.

Vraag: Hoe beschouwt u uw persoonlijke kansen in het aanstaande wereldkampioenschap?

Eén op zes of ruim 16%. Wanneer we alle deelnemers op de keper beschouwen, de Amerikanen Fine en Reshevsky, de Russen Botwinnik, Keres en Smislov en mezelf, dan is men misschien geneigd aan Botwinnik de beste kansen te geven. Maar er zijn in een dergelijke wedstrijd andere factoren dan uitsluitend speelsterkte die een woordje meespreken. Misschien komt Smislov op grond van zijn mindere ervaring het minst voor de titel in aanmerking en daardoor zouden mijn kansen stijgen tot 20%.

Vraag: Waarom heeft Botwinnik zijn laatste partij in Groningen verloren?

Hij heeft het er zeker niet om gedaan, maar het is moeilijk van een speler als Najdorf te winnen, vooral als deze wit heeft. Met zwart kan men nu eenmaal niet, zonder grote risico's te nemen, het initiatief verkrijgen.

Najdorf

Vraag: Welk belang heeft de staat bij een wedstrijd als die in Groningen?

Groningen heeft veel buitenlanders getrokken. Door dit toernooi is ook de aandacht van Zuid-Amerika op Nederland gevestigd en hoewel ik geen econoom ben, geloof ik dat hieruit stellig voordeel voor zakelijke transacties getrokken kan worden.

Vraag: Waarom bent u beroepsspeler geworden?

Ik ben geen beroepsspeler; ik heb van de Gemeente Amsterdam een jaar verlof gekregen. Voor de schoolbanken staan en schaken tegelijk, gaat niet. Overigens zou ik er niets op tegen

hebben om beroepsspeler te worden, en misschien doe ik 't nog wel eens. In Zuid-Amerika is het niet slecht; als voorbeeld noem ik Najdorf die in het begin van de oorlog zonder een cent naar Argentinië uitweek en volgens zijn eigen zeggen, daar in vijf jaar \$ 40.000 heeft overgespaard. De Russen verkeren eigenlijk in dezelfde positie als ik; zij zijn geen professionals. Zij vervullen betaalde betrekkingen maar krijgen voor wedstrijden een langdurig verlof.

Vraag: Spelen in wedstrijden om het wereldkampioenschap, zoals die het volgend jaar gehouden zal worden, toevalligheden geen grote rol?

Zeer zeker, en ik ben ook voorstander van een tweekamp. Indien de Wereldschaakbond niet alreeds vóór Groningen zes spelers had aangewezen, dan had het in de lijn der verwachtingen gelegen dat als resultaat van het Staunton-tournooi een tweekamp tussen Botwinnik en mij was georganiseerd. In een zeskamp is de uitslag onzuiverder dan in een tweekamp. Er komt veel meer geluk en ongeluk bij en na afloop zal een ieder kunnen zeggen dat hij pech gehad heeft. Iemand roept: Behalve nummer één. Ook die, want hij zal kunnen zeggen, als ik geen pech gehad had, zou mijn voorsprong groter geweest zijn.

Vraag: Hoe komt het dat uw resultaat in de simultaanseance te Moskou zo slecht was?

Ik herinner me dat Capablanca destijds in 30 partijen ook maar $11\frac{1}{2}$ punten behaalde. De Russische meesters wagen zich er niet aan; zij spelen nooit meer dan acht partijen tegelijk. Als men nagaat dat Moskou minstens 750.000 schaakspelers telt, dus dat gaat nog al, dan is het begrijpelijk dat men zonder moeite 30 zeer sterke knapen kan opstellen. Trouwens, neemt u het Gooi met bijvoorbeeld Utrecht erbij. Daar zou men gemakkelijk een team van 30 spelers kunnen formeren waartegen ik zeker ben geen 50% te kunnen scoren. Ik ben er vandaag nog trots op dat ik in Moskou 8 partijen gewonnen heb.

Hierna bleek iedereen zo'n beetje gevraagd te hebben wat hij op het hart had en tot slot bedankte onze voorzitter, de heer Smit, de spreker met enkele hartelijke woorden. De verwachtingen, zo zei hij, waren hoog gespannen, maar ik spreek zeker namens alle aanwezigen wanneer ik verklaar dat die hoge verwachtingen nog verre overtroffen zijn. Deze "Euwe-avond" zullen wij niet gauw vergeten.

SCHAKEN IN DE MEDIA: DE PATSTELLING

Een bijdrage van Florian Jacobs

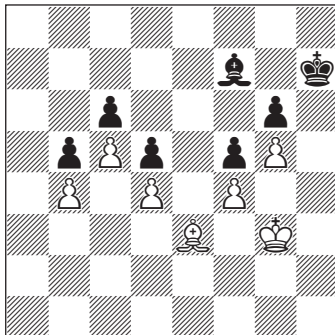
In de media treft de oplettende lezer van tijd tot tijd een vergelijking met het schaakspel aan. Sommige vergelijkingen zijn populairder dan andere. Zo waagt menig sportcommentator het nog om een saai wedstrijd een schaakpartij te noemen – wee hem! – en uitzichtloze, eeuwigdurende perikelen krijgen vrij vaak het predicaat 'patstelling' opgespeld. Dit laatste gebruik is heel vreemd.

Een beetje schaker weet natuurlijk wat pat is: er is geen legale zet meer mogelijk en het is geen mat. De patstelling betekent het onmiddellijke einde van de partij: het punt wordt broederlijk gedeeld. Het fenomeen 'pat' staat in nauw verband met schlemielen en helden: de torenhoog gewonnen partij verzandt toch in pat; de uitzichtloze stelling wordt nog gered door een patgrap. Pat spreekt tot de verbeelding van de schaker. Pat staat voor onverwachte wen-

dingen, miraculeuze ontsnappingen en radicale omwentelingen. Geen wonder dat de patstelling ook meer wordt aangehaald in een meer alledaags taalgebruik dan in de analyse van een schaakpartij. Helaas wil de verbeelding van de verslaggever nog weleens een steekje laten vallen als hij de patstelling van stal haalt. Laten we eens kijken naar drie voorbeelden.

Het overleg tussen Europese instellingen over de begroting voor de Europese Unie (EU) is vrijdagavond geklapt. Er is een patstelling ontstaan tussen de lidstaten enerzijds en de Europese Commissie en het Europees Parlement anderzijds. (Uit 'Elsevier', 09-11-2012)

Zie hier het eerste misverstand. Bij een patstelling zouden beide partijen met de armen over elkaar zitten en elkaar de komende uren troosteloos aankijken. Niets daarvan! De patstelling is al te vaak het gevolg van een grootse veldslag tussen twee niets ontziende kemphanen die elkaar tot de laatste truc blijven bestoken en pas op het laatste moment, met het bloed op de lippen, besluiten tot een onontkoombaar gelijkspel. Doet een dolle toren denken aan een uitzichtloze situatie of aan een klopjacht waaraan de arme koning tevergeefs tracht te ontsnappen? De vergelijking met de vermoeid vastgelopen vergadering loopt mank: de schrijver had er beter aan gedaan om een stelling als de volgende op te voeren:

Waarin er inderdaad weinig meer te doen is dan een glazig op en neer schuiven.

De ene patstelling volgt de andere op. (Uit 'De Volkskrant', 02-11-2013)

Het tweede misverstand heeft te maken met de misvatting dat een schaker aan de patstelling zou kunnen ontsnappen. De schrijver doet het voorkomen alsof de patstelling een tijdelijke positie waarin geen van beide partijen verder kan komen is, die even wordt opgelost maar geleidelijk weer in een nieuwe stagnatie verzeilt. Pat is echter het einde van de partij. Pat levert onmiddellijk een volkomen nieuwe situatie op, namelijk die van het opruimen of het beginnen van een nieuwe strijd. Pat is de uitkomst van een proces dat om een oplossing vroeg, en niet een weergave van het uitblijven van de oplossing. Het beeld van de ene na de andere patstelling is als de verwachting dat een kampvuur na een regenbui steeds weer vanzelf aan flakkert: het is de absurditeit ten top.

'Het is maar zeer de vraag of deze zet van de Republikeinen iets aan de huidige patstelling zal veranderen.' (Uit 'de Volkskrant', 10-10-2013)

Weet u het antwoord?

Florian Jacobs, auteur van dit artikel

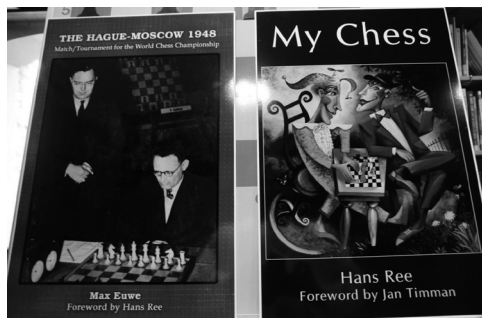
Een bijdrage van Evert-Jan Straat

De volgende uitgaven ontving het MEC van uitgeverij New in Chess.

Ivan Sokolov: *Sacrifice and Initiative in Chess*. New in Chess, 2013. 255 pagina's. € 24,95

Welke schaker droomt er niet van om met een fraai offer een partij te beslissen? In deze uitgave laat de auteur zien hoe je een aanvalsstelling opbouwt. Wanneer de stelling er rijp voor is, kan het initiatief door een offer in een kansrijke koningsaanval worden omgezet. Sokolov selecteerde 92 partijen, die hij vervolgens indeelde naar kenmerken van de verschillende aanvalsthema's. De partijen dateren vanaf de periode Tal, de tweede helft van de jaren '50, tot heden. De offers van Tal, die in dit boek ruim vertegenwoordigd zijn, hebben de reputatie in belangrijke mate op bluf te zijn gebaseerd. Tot zijn verrassing kwam Sokolov er achter dat 90% van de offers van de Tovenaar van Riga niet door computerprogramma's konden worden weerlegd. Er is altijd compensatie of het offer is in ieder geval voldoende voor remise. Deze constatering laat zien dat het om een uiterst interessante uitgave gaat maar met een hoge moeilijkheidsgraad. Hoewel Sokolov veel uitleg geeft en aan het eind van ieder hoofdstuk tips geeft om de partijen beter te begrijpen, zal deze fraaie partijencollectie voor de meeste lezers vooral interessant zijn om na te spelen. Slechts getalenteerde spelers kunnen van deze uitgave het een en ander opsteken.

Valeri Bronznik & Anatoli Terekhin: *Techniques of Positional Play*. New in Chess, 2013. 254 pagina's. € 24,95
In deze van oorsprong Russische uitgave behandelen de auteurs 45 aspecten van het positiespel. Ze behandelen onderwerpen als: Hoe beperk je

Ook *The Hague-Moscow 1948* van Max Euwe en *My Chess* van Hans Ree zijn nieuw in onze bibliotheek

de werking van de stukken van je tegenstander? Wat is de beste manier om een stuk te ruilen? Hoe voorkom je dat je tegenstander een lijn opent? Het zijn fragmenten uit het middenspel en soms zelfs uit de opening. Het boek eindigt met veertig opgaven. Een instructief boek voor een brede groep clubschakers.

Sergey Kasparov: *Steamrolling the Sicilian*. New in Chess, 2013. 239 pagina's. € 23,95

Deze variant (1.e4 c5 2.Pf3 d6 3.d4 cxd4 4. Pxd4 Pf6 5.f3) werd al in de jaren '30 toegepast en is naar Lodewijk Prins vernoemd. Het leidt tot minder diepgaand geanalyseerde stellingen dan 5.Pc3 maar geeft toch voldoende spel voor beide partijen. Door topspelers wordt het gebruikt als verrassingswapen. Ook de zijvariant 1.e4 c5 2.Pf3 d6 3.d4 Pf6 4.dxc5 of 4.Lb5+ wordt behandeld. Elk hoofdstuk eindigt met een aantal opgaven. Een interessant boek voor spelers die de hoofdvarianten willen vermijden.

New in Chess Yearbook 108: New in Chess, 2013. 255 pagina's. € 29,95

Het forum opent met een uitvoerige analyse van Anish Giri van zijn partij tegen Karjakin. Alexey Kuzmin bespreekt opmerkelijke openingsge-

vechten uit het 8e Tal herdenkingstoernooi. De 26 openingssurveys, met bijdragen van onder andere S. Kasparov, Van der Wiel, Karolyi en Ikonnikov, worden afgesloten met drie opgaven. Tenslotte bespreekt Glenn Flear de volgende uitgaven: Evgeny Sveshnikov: *The Grand Prix Attack*; Alexey Dreev: *Dreev versus the Benoni*; Luc Henris: *The Complete Albin Counter-Gambit*; David Vigorito: *Chess Developments: The Grünfeld*.

Verder ontving het MEC:

Stefan Haas: Mannheim 1914. Schachverlag Dreier, 2013. 320 pagina's. € 29,50

Bijna een eeuw geleden vond in Mannheim een sterk grootmeestertoernooi plaats dat nog steeds tot de verbeelding spreekt door de voortijdige afloop. In het voorjaar van 1914 had in Sint Petersburg een prestigieus toernooi plaatsgevonden dat door wereldkampioen Lasker met een nipt verschil werd gewonnen voor Capablanca en het nieuwe Russische fenomeen Aljechin. Lasker en Capablanca ontbraken in Mannheim maar Aljechin en een groot deel van de wereldtop waren wel van de partij. Stefan Haas beschrijft uitvoerig de voorbereiding van het toernooi, schetst in korte portretten de deelnemers en hun prestaties, en het verloop van het toernooi. De politieke spanningen waren eind juni tot een hoogtepunt gestegen door de aanslag op aartshertog Franz Ferdinand en zijn vrouw, de beoogde troonopvolgers van de Oostenrijks-Hongaarse monarchie. Onder deze gespannen omstandigheden gingen het grootmeestertoernooi en enkele Hauptturniere op 20 juli van start. Doordat de voortgang van het toernooi afhing van de politieke ontwikkelingen, is er voor gekozen de traditionele rondeverslagen te vervangen door de ontwikkelingen aan het politieke front. Op zaterdag 1 augustus barstte de bom. De Duitse mobilisatie

maakte een einde aan het toernooi. Enkele spelers, onder wie Marshall, wilden beslist doorspelen maar toen het kanonvuur in Mannheim hoorbaar werd, zonk Marshall de moed in de schoenen: 'Bitte Herr Ober, drei Cognac. Aber schnell!' en Marshall spoedde zich naar de kelder. Elf van de 17 ronden waren afgewerkt en de organisatie besloot een evenredig deel van het prijzengeld aan de deelnemers uit te keren. Dat kon echter pas op maandag, want dan waren de banken weer geopend. Dit uitstel was voor de Russische deelnemers fataal. Aljechin, Bogoljubow en andere Russische deelnemers werden vastgezet en verbleven enkele jaren in interneringskampen. Voor Bogoljubow liep het goed af. In Triberg ontmoette hij zijn toekomstige vrouw en hij bleef daar de rest van zijn leven wonen. Marshall kon als staatsburger van een neutraal land naar Nederland vertrekken al kostte hem dat 39 uur. Zijn bagage verloor hij onderweg maar die werd hem na de oorlog alsnog nagestuurd! En zo beleefden veel deelnemers avonturen bij hun terugkeer naar het vaderland.

Nederland was op het hoogste niveau niet vertegenwoordigd. In Hauptturnier A behoorde W.A.T. Schelfhout tot de deelnemers en hij schreef kleurrijke verslagen voor *De Telegraaf*, die ook in dit toernooiboek zijn terug te vinden. Aan het waarheidsgehalte van de verhalen wordt wel eens getwijfeld, maar ach wie maalt daar een eeuw later nog om? Samengevat een fraai toernooiboek en een must voor liefhebbers van schaakhistorie.

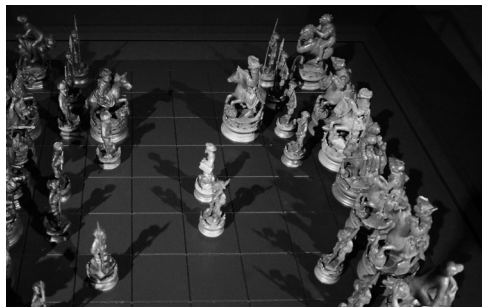
*Tenslotte ontvingen we ook een schaakroman, geschreven door een Amsterdamse schaker: Hein Heinen: *Rokade*. Uitgeverij Aspekt, 2013. 260 pagina's. € 17,95*

Begin januari richten we een expositie in over het ontstaan van het schaken in Nederland. U kunt dan zien wie de eerste schakers in Nederland waren, welke clubs het oudste van Nederland zijn en het ontstaan van de oudste schaaktijdschriften. Uiteraard wordt er aandacht besteed aan spelers als Nooteboom. Van den Bosch, Dirk en Arnold van Foreest. En weet u wie mevrouw A.M. van Schaick was? Kom langs in het MEC en een uurtje later bent u heel wat wijzer!

Woensdag 15 januari is het Rijksmuseum gastheer voor de A-groep van het Tata-toernooi. Een uitgelezen moment om het Rijksmuseum te gaan bezoeken. U kunt dan gelijk een bezoekje brengen aan het “Nazi-spel” dat geruime tijd in het MEC te bezichtigen was. Het staat in de expositie van de 20e eeuw (2e etage) en wordt dagelijks door talloze bezoekers bewonderd. Op zich leuk dat een schaakspel dat in eerste instantie door diverse musea geweigerd werd,

Veel meer bekijks dan in het MEC

Het fraaie houten spel uit 1550

nu zoveel bekijks heeft. De tentoonstelling van dit spel in het MEC, maar vooral het artikel van Lien Heyting in het NRC, hebben ervoor gezorgd dat het nu internationale bekendheid heeft, want bij de heropening van het Rijksmuseum werd het spel in diverse media (o.a. DWDD, BBC) genoemd. Thea van Anraad mag trots op haar bruikleen zijn! Op de begane grond van het Rijksmuseum staat daarnaast nog een fraai hout gesneden schaakspel uit 1550. Van de zwarte koning wordt vermoed dat die Karel V moet voorstellen, want hij draagt het Gulden Vlies en zit op een paard die een draak vertrappt, zoals de keizer zijn vijanden verslaat. De lopers zijn ridders te paard en de torens worden uitgebeeld door spottende narren met apen op hun schouder.

Genoeg redenen om 15 januari naar het Rijksmuseum te gaan! Nog leuker als u dat combineert met een bezoekje aan het nabij gelegen MEC.

MEC NIET UNIEK

Op het artikel “MEC uniek museum?” hebben we de nodige reacties gehad.

Allereerst kwamen we in ons eigen Nieuwsbrief

(nummer 45 uit 1998) het volgende tegen:

Wist u dat er in Frankrijk een internationaal en uniek schaakmuseum is? Welnu dat is er inderdaad en het is

gevestigd in het Château Clairvaux op 9 kilometer van Châtellerault-Nord en op 15 kilometer van Futuresscope, niet ver van Poitiers. Let op en vergis u niet: het is niet Clairvaux in Luxemburg. Het kasteel is in 1470 gebouwd door Renaud Chabot. Het behoort tot de Monuments Historique Privé en is geopend van 15 juni tot 15 september.

Het schaakmuseum is tot stand gebracht in 1990 door Roland Claude, een voormalig functionaris van de Verenigde Naties. Het museum heeft onder andere 140 schaakspellen (inmiddels 160, red.) uit 70 landen. Er zijn zes zalen gewijd aan een permanente tentoonstelling. Het Château de Clairvaux heeft inmiddels drie prijzen mogen ontvangen: 1) "Chefs d'oeuvre en péril" van Antenne 2 in 1988 2) "Demeure Historique" in 1988 en 3) "Friends of Vieille Maisons Françaises" in 1992.

EUWE-PARTIJEN

Een bijdrage van Peter de Jong

"Max Euwe – Verhalen en Partijen" verschijnt in voorjaar 2014

Ruim 35 jaar geleden verscheen de tot nu toe enige biografie over Max Euwe. Van alle klassieke wereldkampioenen van Steinitz tot Fischer zijn er met uitzondering van Euwe, nagenoeg complete partijenverzamelingen verschenen. Op individuele basis is in Nederland ook wel een poging gedaan om ook voor Euwe een dergelijke verzameling aan te leggen, maar deze was verre van compleet.

De digitalisering van veel historische Nederlandse kranten heeft een schat aan nieuwe informatie over Euwe opgeleverd. Daarnaast zijn oude archieven doorzocht en stroomden als verloren beschouwde partijen vanuit binnen- en buitenland binnen. In het voorjaar van 2014 rond ik mijn Euwe-project af met de verschijning van boek "Max Euwe – Verhalen en Partijen".

Daarnaast mailde Nol 't Riet het volgende:

Geachte redactie,

Helaas voor het MEC is het MEC niet uniek. In Venlo is het Jan Klaassens Museum, gevestigd in zijn oude sigarenwinkel. Jan Klaassens was "in mijn tijd" één van de middelevelders van het Nederlands (voetbal)elftal.

Tenslotte kregen we van Hans Mudde een uitgebreid artikel over het Bobby Fischer Centre in Selfoss in IJsland. Dit artikel kunt u in zijn geheel lezen in onze Nieuwsbrief 84 extra.

Mocht u nog een schaakmuseum weten, mail het de redactie.

In het boek staan alle tot nu toe gevonden partijen van Euwe, aangevuld met een aantal interessante partijen uit simultaanseances. Zo'n 50 partijen bevatten de originele analyses van Euwe. Het boek zal rijkelijk worden geïllustreerd, onder andere met afbeeldingen uit de collectie van het Max Euwe Centrum en de privé collectie van de familie Euwe. Tenslotte staan in het boek tien hoofdstukken die ieder

Euwe komt in 1947 terug van een toernooi

zijn gewijd aan een specifiek onderdeel uit de carrière van Euwe.

Deze hoofdstukken zijn in willekeurige volgorde:

“Euwe als clubspeler” Van S.D.C. tot Volmac;

“Euwe als correspondentieschaker”;

“Euwe’s laatste toernooi” Het Open kampioenschap van Volmac 1975-76;

“Euwe als matchspeler” Van Kroone tot

Sosonko”;

“Euwe als toernooispeler”;

“Euwe als vertegenwoordiger van Nederland”;

“Euwe als simultaangever en –speler”;

“Euwe in de Nederlandse kampioenschappen van 1919 tot 1955”;

“Euwe tegen de wereldkampioenen” Van Lasker tot Fischer;

“Euwe in Nederland op eenzame hoogte” Van Marchand tot Donner.

LEZERREACTIES

Een reactie van Jaap van der Graaf

Onder het hoofdstuk “Verenigingen die zijn genoemd naar mythologische figuren” is mijns inziens een wel hele mooie naam vergeten, en wel die van DSSBC “Paris”.

De Delftsche Studenten Schaak- en Bridgeclub Paris beoefent nu al sinds 1889 de denksport op het Delftsch Studenten Corps. De vereniging is vernoemd naar de mythische koningszoon Paris, die Helena, de mooiste vrouw op aarde, schaakte en daarmee met recht de eerste ‘schaker’ uit de geschiedenis genoemd kan worden.

Waar aanvankelijk alleen de schaaksport bedreven werd, is bridge sinds lang ook een volwaardig onderdeel van de vereniging

Als ondervereniging van het Delftsche Studenten Corps zijn alle leden van Paris student. Dit betekent dat naast de serieuze deelname aan competitie en toernooien er ook veel ruimte is voor gezelligheid. Zo wordt er elke dinsdag een zogenaamde ‘interne’ gehouden waarbij in een ongedwongen sfeer geschaakt en gebridged kan worden in de grootste en mooiste privé bibliotheek van Nederland. Verdere activiteiten zijn bijvoorbeeld simultaanpartijen gegeven door beroemde schakers; schaak- en

bridgekroegentochten in de binnenstad van Delft; diverse interne en externe kampioenschappen en cursussen voor beginners en gevorderden. Paris neemt met drie bridgeteams en een schaakteam deel aan de competitie van respectievelijk de NBB district Delft en de HSB.

Jaap van der Graaf was lid van Paris van 1981-1988.

Kale Harry zond het onderstaande artikel in.

Paarden

Het paard is een populair beest bij de schakers. In onze eigen bond kennen we op zijn minst twee verenigingen die respectievelijk Het Houten Paard en 't Springend Peert heten. Elders treffen we heel wat clubs aan met de namen Het Witte Paard en Het Zwarte Paard. De operette Im Weissen Rössl heeft echter niets met schaken te maken, en of de Zwarte Paardenstraat in Rotterdam naar de beroemde partij van Marshall is genoemd, is op zijn minst aan twijfel onderhevig.

En in het dorp Motterloo, zo vertelde Oom Jan mij, bestaan zelfs twee schaakverenigingen, waarvan de een Het Witte en de ander Het Zwarte Paard heet. De ene is een afscheiding van

de ander; hoe het precies zit, wist hij niet, maar wel dat het tussen die verenigingen altijd haat en nijd is geweest. Als het even kon, deelde de competitieleider van de bond de teams van de onderscheiden verenigingen niet in dezelfde afdeling in en kon het niet anders, dan stuurde hij bij het onderling treffen niet alleen een neutrale scheidsrechter, maar kwam ook een bestuurslid mee.

Maar ja, bijna alle verenigingen hebben te maken met ledenverlies en noch Het Witte Paard, noch Het Zwarte was meer in staat de zaalhuur op te brengen. Ze vroegen subsidie aan bij de gemeente en dat was het moment, dat de burgemeester van Motterloo de besturen gezamenlijk ontbood. Toen ze elkaar zagen, wilden ze dadelijk rechtsomkeert maken, maar begrepen halverwege, dat ze dan voorgoed naar de subsidie konden fluiten.

“Subsidie voor twee verenigingen heb ik niet”, sprak de ambtsdrager. “Dus ik zou zeggen, heren, fuseer. Waarschijnlijk hebt u dan niet eens subsidie meer nodig, maar ja, ik zal de gemeenteraad voorstellen u het eerste jaar € 1000,- te schenken. Een fusie brengt nu eenmaal kosten met zich mee, en zegt u nou zelf, het is toch van de zotte, dat er in een kleine gemeente twee armlastige schaakverenigingen zijn, terwijl er wel plaats is voor een financieel gezonde?”

Dat was slikken. Maar het alternatief was beide verenigingen opheffen. En al vergaderend over de fusie kwamen besturen en leden tot het inzicht, dat de lui van de andere vereniging geen onmenschen waren, ja, dat er zelfs heel aardige mannen en vrouwen in zaten. Alleen over de naam konden ze het niet eens worden. Iets van Paard moest erin zitten. Het Witte en Zwarte Paard? Nee. Het Zwarte en Witte Paard? Nee. De Zebra? Een zebra is geen schaakstuk. De Twee Paarden? Het schaakspel telt er vier. De Vier Paarden? Dan leek het net of er vier clubs gefuseerd hadden. En zo was de fusie nog

steeds niet tot stand gekomen, zei Oom Jan en speelde 1. d4. Ik wou antwoorden met 1. .. Pf6, maar ik hield de paardenkop in mijn hand en het onderstel bleef op g8 staan.

Oom Jan, zei ik, wat denkt u van Het Gelijmde Paard?

Toen ik hem de volgende keer weer zag, informeerde ik, of de fusiepartners met deze naam akkoord waren gegaan. Nee, zei hij. De fusie is nog steeds niet voor elkaar. Ze wilden je naam niet. Motterlooërs hebben geen gevoel voor humor.’

Theo van der Pol mailde ons twee foto’s met schaaknamen. Dat er diverse straten naar Euwe zijn vernoemd dat wisten we al (zie het artikel “Euwe op straat” in Nieuwsbrief 74), maar

Elias Steinweg in Den Haag

Max Euwegweg in Den Haag

de Max Euweweg op het terrein van Parnassia (tussen Den Haag en Monster) was nieuw voor ons. Daarnaast is er in Den Haag een Elias Steinstraat. Elias Stein heeft volgens het onderschrift het schaken in Nederland geïntroduceerd. Op internet kwamen we iets meer van hem te weten: Elias Stein werd geboren in Forbach (in Frankrijk) op 5 februari 1748 en overleed op 12 september 1812 in Den

Haag. Hij was één van de sterkste schakers in Europa en was de schaakleraar van de zoons van Stadhouders Willem V onder wie de latere Koning Willem I. Hij betrok de schaakstrategie bij de strategie van de oorlog en behandelde beide onderwerpen als een spel. In de MEC-bibliotheek staan enkele boeken van zijn hand: *Handleiding tot het schaakspel* en *Nieuwe proeve van handleiding tot het schaakspel*.

DONATEURS

Ook dit jaar hebben onze donateurs het MEC gul ondersteund. Donateur van her eerste uur, Jelle van der Heide uit Den Haag, was zelfs zo gul om het geleden verlies over 2012 (€ 338) te doneren. Hulde!

De Amsterdamse schaakclub ODI is afgelopen jaar ter ziele gegaan en men heeft bij de opheffing besloten de resterende tegoeden aan het MEC te schenken!

Tenslotte organiseerde HWP Haarlem op zaterdag 30 november een snelschaaktoernooi waarbij de inkomsten geschonken werd aan het MEC en de Hersenstichting.

Mocht u dit jaar nog niet gedoneerd hebben, dan treft u bij deze Nieuwsbrief een acceptgiro aan. Wij gaan onze administratie aanpassen aan de vereiste IBAN-codes. Voor het MEC zou het handig zijn dat zoveel mogelijk donateurs digitaal doneren, zodat we – op termijn – de acceptgiro niet meer nodig zullen hebben. Bij deze vast onze rekeninggegevens:

ING-rekening 5401670

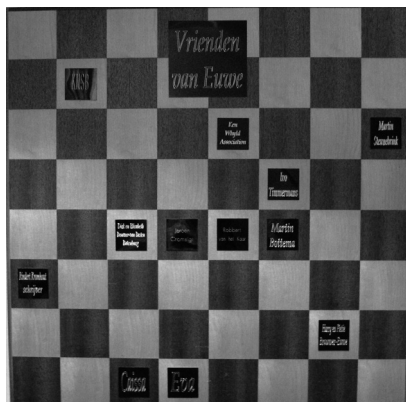
IBAN-nummer NL91 INGB 0005 4016 70

BIC-code: INGBNL2A

ZILVEREN VRIEND VAN EUWE

De mogelijkheid om voor een bedrag vanaf € 150 per jaar Zilveren vriend van Euwe te worden heeft al diverse deelnemers opgeleverd.

Uiteraard is het belastingvoordeel een extra voordeel. Mocht u interesse om het MEC te ondersteunen als Vriend neem dan een kijkje op onze site of stuur een mail naar het MEC voor nadere informatie.

Bent u de volgende op ons Vriendenbord?

SPONSOREN

De activiteiten van het MEC worden mogelijk gemaakt door: de Koninklijke Nederlandse Schaakbond, de gemeente Amsterdam, de Vrienden van Euwe, schenkingen en bijdragen van onze donateurs.

Ook krijgt het MEC (im)materiële steun van: Sequoia, Holland Casino, New in Chess, Ondernemingsvereniging Max Euweplein en Schaak & Go winkel Het Paard.

SCHENKINGEN

Van Peter Wakker (Zevenhuizen) kregen we een fraai plakboek met krantenartikelen over het befaamde toernooi AVRO 1938. Scans van dit plakboek zijn te vinden op: <http://people.few.eur.nl/wakker/miscella/private/chess/avro1938/links.htm>

Cor van Wijgerden (Coevorden) schonk het MEC een groot aantal vertaalde werkboeken van zijn Stappenmethode. In onze bibliotheek staan nu alle werkboeken uitgaven in het Duits, Engels en Frans, maar ook een Deense en Tsjechische Stap 1.

Niek Oud (Amstelveen), Robbert van 't Kaar (Amsterdam) en Jaap Smit (Waddinxveen) schonken diverse boeken en tijdschriften. Vooral de schenking van Jaap Smit was fraai en groot.

Van mevrouw Drs. Jeanette Haagsma (inmiddels 86 jaar) ontvingen wij een briefwisseling van haar met Max Euwe. Als advocaat heeft zij op vele plekken in de wereld gewoond, waaronder op Aruba. Daar was zij betrokken bij enkele bezoeken die Euwe aan de Nederlandse Antillen in de zeventiger jaren bracht. Jeanette was zelf een verdienstelijke schaakster wat toentertijd al voldoende was om naar de Olympiade te kunnen. Euwe schreef haar onder andere: *"Wanneer dus de Antillen willen meedoen, moet je minstens voor een tweede en een derde dame (reserve) zorgen. Er mag dan ook een captain mee. Allen krijgen vrij verblijf."*

Alle schenkers: namens het MEC hartelijk dank!

NIEUWSBRIEF EXTRA

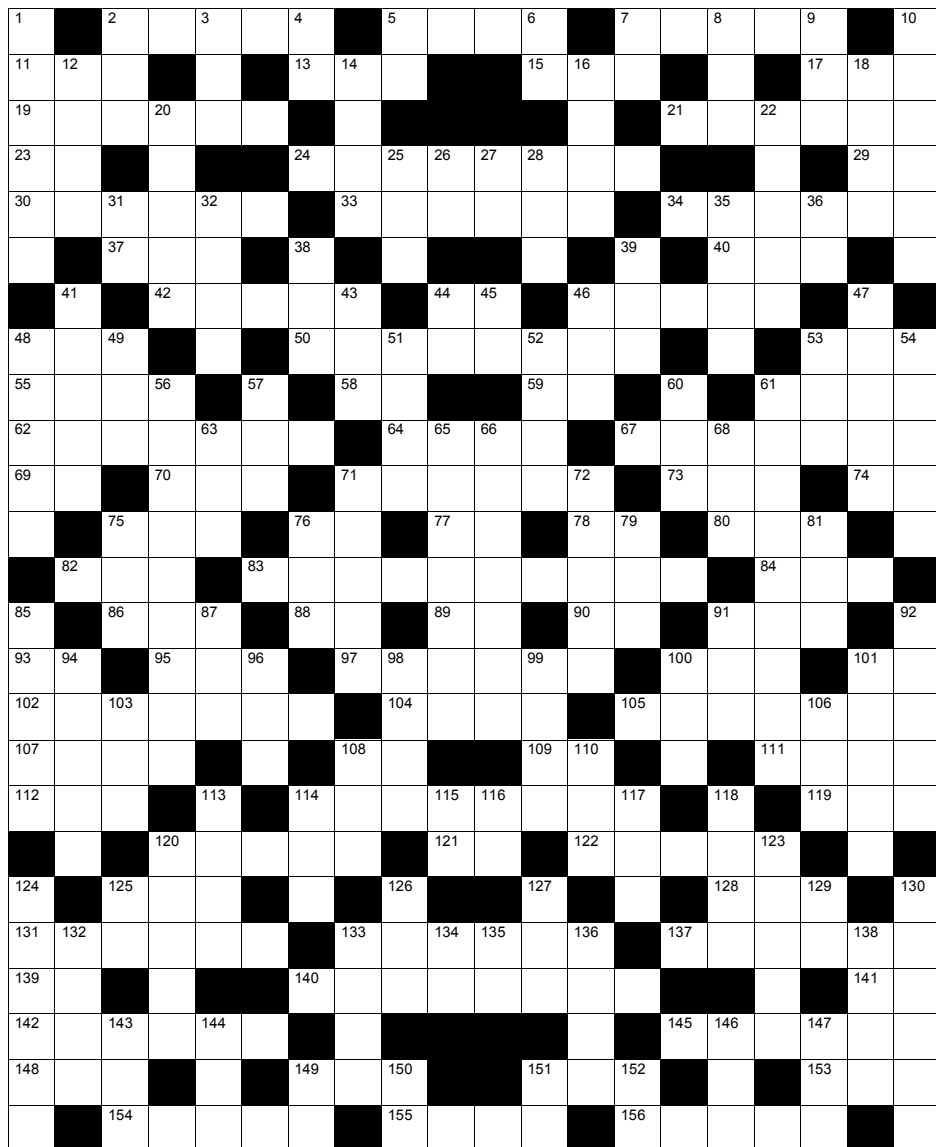
Ook nu zullen we weer een 'Nieuwsbrief extra' publiceren. Hierin staan aanvullingen, foto's en artikelen die niet meer in onze gedrukte Nieuwsbrief geplaatst konden worden.

Nieuwsbrief 84 extra zal snel na het uitkomen van de papieren Nieuwsbrief op onze website te lezen zijn.

Een bijdrage van Gerda Visser

Voor de komende feestdagen hebben we een oude (schaak-)puzzel een ietwat aangepast aan de huidige tijd. Stuur uw ingevulde puzzel

(scan of kopie) vóór 1 februari 2014 naar het MEC. Voor drie inzenders hebben we een prijsje beschikbaar.

HORIZONTAAL

2. Winnaar zonetoernooi Wageningen 1957. 5. Oud-wereldkampioen schaken. 7. Schreef een schaaktlogie. 11. Bijbelse figuur. 13. Einde van een schaakpartij. 15. Ligt uitgespeeld voor de deur. 17. Plaats in Gelderland. 19. Emanuel of Edward. 21. Boter bereiden. 23. Zangnoot. 24. Hier was vroeger een schaaktoernooi. 29. Maanstand. 30. Schaakopening. 33. Won gouden medaille op 1e bord Moskou 1956. 34. Einde van een schaakpartij. 37. Scheepstouw. 40. Naaldboom. 42. Jongen. 44. Deel van een Franse ontkenning. 46. Juliana heeft er één in Apeldoorn. 48. Noodsein. 50. Bekend pionoffer. 53. Rivier in Nederland. 55. Fietsronde. 58. Voorzetsel. 59. Titel. 61. Boodschapper. 62. Iets weggeven om iets te bereiken. 64. Kan zuur of geslagen zijn. 67. Middeleeuws burger. 69. Krant uit het Zuiden (afk.). 70. Visgerie. 71. Aanmaning. 73. Omroepvereniging. 74. Zangnoot. 75. Noorse popgroep. 76. Bazige vrouw. 77. Pers. Voorn. Woord. 78. Voorzetsel. 80. Loot. 82. Engelse drank. 83. Fase van een schaakpartij. 84. Luchtvaartmaatschappij. 86. Wees gegroet. 88. Zangnoot. 89. Won in 2011 de gouden Televizier-Ring. 90. maanstand. 91. Gravure. 93. Ouderwetse draaischijf. 95. Nederlands toernooi. 97. Keukengerei. 100. Plaats in Gelderland. 101. Soort onderwijs. 102. Ouderwetse guit. 104. Smalle. 105. Heeft een eigen variant in het Nimzo-Indisch. 107. Vissoort. 108. Telegraaf Restant (afk.). 109. Namiddag. 111. Lekkernij. 112. Meervoudig Nederlands kampioen. 114. Schaker, musicus en componist. 119. Kippenloop. 120. Vlok. 121. Voorzetsel. 122. Mr. Ed. 125. Vreemde munt. 128. Boom. 131. Wapen. 133. Bloem. 137. Plaats in Indonesië. 139. Deel van de dag. (Engels) 140. Badplaats bekend om zijn schaaktoernooi. 141. Lidwoord (Frans) 142. Schelpdier. 145. Zweedse schaker. 148. Tijdperk. 149. Boom. 151. Droog. 153. Godin van de onrust. 154 Wereldjeugdkampioen 1953. 155. Schreef "The Psychology of the ChessPlayer". 156. Meervoudig kampioen van de VS.

VERTICAAL

1. Deed mee in Curaçao 1962. 2. Sluis. 3. Oppervlakte-maat. 4. Voorzetsel. 5. Belde naar huis. 6. Titel. 7. Korps Torpedisten (afk.). 8. Baan voor balspel. 9. Heidemeer. 10. Amerikaans schaakbeeld van Rodin. 12. Klein vlaggetje. 14. Plaats in Zeeuws-Vlaanderen. 16. Zure vloeistof. 18. Dierenhuid. 20. Smal water. 22. Schatten. 25. Beroep. 26. Bijwoord. 27. Regionale Staf (afk.). 28. Bron. 31. Gouverneur-Generaal. 32. Band. 35. Veelzijdig sportman. 36. Voorzetsel. 38. Werd 33 keer kampioen van Nederland. 39. Hemellichaam. 41. Lichaamsdeel. 43. Voorloper van Post.nl. 44. Momenteel. 45. Voegwoord. 46. Insect. 47. Eigenaar van schepen. 48. Oude Zweedse grootmeester. 49. Moe van geest. 51. Tijdrekening. 52. Amerikaans magazine. 53. Zijn vrouw veranderde in een zoutpilaar. 54. Beste schaker aller tijden uit Estland. 56. Sterkste schaker uit de VS voordat Fischer opkwam. 57. Gestopte Amerikaanse band. 60. Reparatieplaats voor schepen. 61. Speelde gelijk tegen Botwinnik om het wereldkampioenschap. 63. Meisjesnaam. 65. Op deze wijze is nog nooit een partij gewonnen. 66. Fase van een schaakpartij. 68. Vreemde munt. 71. Zijn Kootwijk en Bergeijk bekend van. 72. Raadsheer. 75. Op de manier van. 76. Horizon. 79. Zwarte stof. 81. Weekend, hand of akte. 85. Een van de winnaars van Kemerl 1937. 87. Plaats op de Veluwe. 91. Gelofte. 92. Tweevoudig Spaans kampioen. 94. Team. 96. Lichaamsdeel. 98. Grieks voorzetsel. 99. Watervogel. 100. Gravure. 101. Strijdmacht. 103. Meisjesnaam. 106. Gevangenis. 108. Technische Hoge School (afk.). 110. Grap. 113. Wintervoertuig. 114. Dik boek. 115. Soort Onderwijs. 116. Boek van Palmen. 117. Soort. 118. Zangstuk. 120. Kon een paard niet van een looper onderscheiden. 123. Larsen, Nimzowitsch en Nielsen. 124. Haye en Yep. 125. Voorzetsel. 126. Tabe. 127. Deel van het hoofd. 129. Familielid. 130. Won Hoogovens als debutant. 132. Godheid. 133. Wordt vaak geschaakt. 134. Haagsche Toren (Afk.). 135. Voornaam Nederlandse meester. 136. Opgeld. 138. Oude munt. 143. Vruchtennat. 144. Lidwoord. 146. Duitse filmmaatschappij. 147. Kledingstuk. 149. Zangnoot. 150. Nederlands Fabrikaat (Afk.). 151. Lidwoord. 152. Zangnoot.

Op onze website staat ook nog de **Kerstpuzzel** die onze manager Eddy Sibbing jaarlijks maakt en waarvoor de prijzen door het MEC beschikbaar worden gesteld. Heeft u zin om in de

kerstvakantie retrogrades, helpmatten, studies en andere curieuze schaakpuzzels op te lossen, dan is dit zeker iets voor u!

Een bijdrage van Cor ten Woude

Tres bon centre échiquier avec un personnel compétant et sympa. Le Max Euwe Centrum est un exemple pour toutes les capitales du monde. Merci pour mes séances de travail. Un bénévole de la Ligue de Lorraine pour la FFE.

Es un museo muy interesante. Son muy amables y la historia del Dr max Euwe es fantástica. Además aprendí algo del Mexicano Carlo Torre Repetto. Gracias, Jesús (Mexico)

Wat een gastvrijheid!
Vercruysse (Gent)

Genoten van de enthousiaste rondleiding en passie waarmee jullie hier werken.
Dank! Kim en Joël

It's a very beautiful place and presentation.
Voicu Andrei, Andrea, Ionut from Romania

Best bit of Amsterdam so far, I will have to get better at chess and return.
George Berridge

Always good to find a chess "corner" in the middle of a big city.
Tiago, from Portugal

Excellent display and a good find.
Stephen from England

De tijd vloog om. Zo 2 uur kwijt en nog niet uitgekeken en gesnuffeld.
JE van Coeverden uit Goor

We expected to spend here only a few minutes but ended up with an hour of explanations, interesting conversation and very warm hosting, all for free. Thank you very much!
Smadar & Aliv (Israel)

A fitting tribute to one of the great chess masters in history, and overseen by passionate and solicitous hosts. It was a pleasure to come here and visit.
Nick Rampton from Canada

Heel interessant museum en heel goede gids!
We komen zeker terug!
Sanne & Shanna.

Zelfs Rotterdammers hebben het hier uitstekend naar hun zin. Bedankt!
Joop Elderhorst

Joop was de 73.000e bezoeker van het MEC sinds 1986

Great display and wonderful collection of Books! Thank you.
Lionel and Helen Smerdon, GM David Smerdon, Australia

It's a really nice place and a great opportunity for people eager to learn chess here. Combination of museum and training centre idea is perfect!
Gozde & Sukru from Turkey

It was a fascinating and interesting experience being here at the only chess museum dedicated to a word champion. The Max Euwe Center really deserves its name and you should be proud of it!

Henriks Malm Lindberg Ingrid Lindberg
Uppsala Sweden

Muchas felicidades por el Museo y por el honor que le rinden al entretenimiento con fundamento que es este juego. Estamos agradecidos con su gente y les deseamos que sigan así.
Ramos Lucin Adrian (Un Argentino de salta en Holanda,

Fantastic museum, mandatory visit if you are in Amsterdam. Very friendly people!
João and Nahu

Im Euwe – Schachmuseum schlägt das Herz eines jeder Schachspieler höher!

OPLOSSING VAN DER WIEL

De oplossing van de stelling op pagina 6 is:

1....,d3! (Na 1....,Txc2?? 2.Kxc2 d3+ 3.Kxd3 Dxb2

4.Td2 Db5+ 5.Ke3 wint wit) **2.c3 Txe4 3.Dxe4 Lxc3 4.b3 Df2 0-1** (Sax-Van der Wiel, Biel 1985)

HWP DONEERT € 850 AAN MEC!

Zaterdag 30 november organiseerde Het Witte Paard (HWP) Haarlem een snelschaaktoernooi ter ere van haar 75-jarig jubileum. Een deel van het inschrijfgeld, prijzengeld en de loterij werd geschonken aan twee goede doelen: het MEC en de hersenstichting.

Aan het eind van de dag overhandigde voorzitter Paul Tuijp een cheque van € 850 aan Florian Jacobs, deelnemer aan het toernooi en secretaris van het MEC.

HWP, deelnemers en sponsors: hartelijk dank namens het MEC!

MEC - KALENDER

De komende maanden staan de volgende activiteiten op het programma:

Zaterdag 4 januari	Eerste zaterdag van de maand: MEC geopend
Vrijdag 10 januari	Start Tata-toernooi (tot en met 26 januari)
Woensdag 15 januari	4e ronde van Tata-toernooi in Amsterdam
Zaterdag 18 januari	Tata-instuif in MEC (14.00-18.00 uur)
Zaterdag 1 februari	Eerste zaterdag van de maand: MEC geopend
Woensdag 5 februari	Training van grootmeester Matthew Sadler
Vrijdag 21 februari	Start 6e Bataviatoernooi (tot en met 2 maart)
Zaterdag 1 maart	Eerste zaterdag van de maand: MEC geopend
Woensdag 12 maart	Training van grootmeester David Smerdon
Zaterdag 5 april	De halfjaarlijkse boekenbeurs van 11.00-14.00 uur
Woensdag 9 april	Training van grootmeester Erwin L'Ami
Zaterdag 3 mei	Eerste zaterdag van de maand: MEC geopend
Zaterdag 28 juni	21e Pleinfestival

Kijk op www.maxeuwe.nl voor meer informatie over deze activiteiten.

**rekening 5401670 t.n.v. Stichting
Max Euwe Centrum te Amsterdam
IBAN-nummer: NL91 INGB 0005 4016 70**